

УДК 343.98(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2026-1-17-6>

Одерій Олексій Володимирович,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету

підготовки фахівців для органів досудового розслідування

Національної поліції України

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6999-4387>

ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ (ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ)

У статті здійснено аналіз проблем протидії організованій злочинності в Україні в умовах війни. Наголошується, що повномасштабна агресія РФ суттєво загострила соціальні, економічні, гуманітарні та інші проблеми в Україні, чим організована злочинність скористалася, розширивши свої можливості. Констатується, що в умовах війни організована злочинність надає перевагу тим способам вчинення злочину, що безпосередньо пов'язані з використанням сучасних технологій. Докладно розглянуто окремі проблеми, з якими стикаються правоохоронні органи у протидії організованій злочинності. Окремо приділено увагу тим проблемам, які характерні для прифронтових областей (на прикладі Донецької області).

Ключові слова: організовані групи, злочинні організації, розкриття, досудове розслідування, способи вчинення злочинів, слідчі групи, слідчі розшукові дії, проблеми протидії.

Постановка проблеми. Організована злочинність є однією з найнебезпечніших форм кримінальної діяльності, що становить серйозну загрозу не лише для окремих громадян, але й для суспільства та держави в цілому. Кримінальні правопорушення, вчинені організованими групами (ОГ) та злочинними організаціями (ЗО), відзначаються високим рівнем планування, стійкою структурою злочинних об'єднань, конспіративністю дій та значним матеріальним, моральним і соціальним збитком. На думку науковців, в Україні особливо гостро вона проявила себе на початку 90-х років, коли наша держава стала незалежною. Саме в цей період були створені умови не тільки для переходу країни до вільної ринкової економіки, але й для зростання організованої злочинності [1, с. 6].

На відміну від одиночних кримінальних правопорушень, правопорушення, що скоюються ОГ та ЗО, мають складний характер: вони часто є багатоепізодними, вчиняються за попередньою змовою з розподілом ролей, із застосуванням ресурсів, зв'язків та сучасних технологій. Такі об'єднання можуть діяти тривалий час, охоплювати кілька регіонів чи навіть держав, мати корумповані зв'язки з представниками органів влади або бізнесу. Більше того, у XXI столітті цифровізація стала ключовим фактором трансформації організованої злочинності. Злочинні угруповання швидко адаптуються до новітніх технологічних змін, інтегруючи інновації у свої злочинні стратегії. Це дозволяє їм діяти прихованіше, ефективніше та глобальніше. Невипадково ще 16 вересня 2020 року була прийнята Стратегічна програма щодо протидії організованій злочинності, серед очікуваних результатів реалізації якої декларувалось зниження рівня організованої злочинності в Україні, підвищення довіри населення

до влади, створення необхідних умов для надходження іноземних інвестицій в економіку держави [2]. Повномасштабна війна в Україні суттєво загострила соціальні, економічні, гуманітарні та інші проблеми, чим організована злочинність скористалася значно активізувавшись [3, с. 308]. За даними дослідження Глобальної ініціатииви проти транснаціональної організованої злочинності (GI-TOC), опублікованого в лютому 2023 року, від початку повномасштабного вторгнення РФ та запровадження на території України правового режиму воєнного стану деструктивний вплив організованої злочинності на державу значно загострився, створивши нові можливості для подальшого ведення протиправної діяльності [4].

За аналітичними даними Департаменту стратегічних розслідувань упродовж 2022–2025 років зафіксовано стійке зростання кількості викритих ОГ та ЗО, а саме: 2022 рік – 379; 2023 рік – 453; 2024 рік – 581; 2025 рік (січень–квітень) – 313, що при збереженні темпів дозволяє прогнозувати перевищення показника 2024 року. Наведене може свідчити про: 1) вдосконалення механізмів документування злочинної діяльності; 2) підвищення кваліфікації оперативного складу; 3) активізацію роботи у пріоритетних напрямках кримінальної політики [5, с. 9]. Задля посилення протидії розглядуваному явищу 23–24 вересня 2025 року Міністерство внутрішніх справ України за сприяння Управління Організації Об'єднаних Націй з наркотиків та злочинності в Україні провело друге засідання міжвідомчої робочої групи з розроблення Стратегії боротьби з організованою злочинністю на 2026–2030 роки [6], під час якого був напрацьований її ключовий зміст.

З огляду на наведене вивчення проблем протидії організованої злочинності в умовах війни набуває особли-

вого значення і потребує додаткового дослідження з боку науковців, що й обумовило вибір теми статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням протидії організованій злочинності приділяли увагу такі науковці, як О.М. Бандурка, М.Г. Богуславський, А.Ф. Волобуєв, О.О. Волобуєва, М.О. Волошина, В.В. Голіна, О.М. Джужа, В.Г. Дрозд, П.С. Спринцев, В.А. Журавель, А.П. Закалюк, А.Ф. Зелінський, В.М. Куц, О.М. Литвинов, В.І. Литвиненко, В.П. Мороз, П.Я. Мінка, Д.Б. Санакоєв, К.О. Чаплинський, В.М. Шевчук, В.Ю. Шепітько, О.Ю. Шостко та інші дослідники. Безперечно їх роботи мають важливе значення, проте питання протидії організованій злочинності саме в умовах війни й дотепер не знайшли свого достатнього відображення. Окремі науковці торкалися згаданого питання (О.Є. Герасименко, Є.О. Гладкова, Ю.В. Орлов та ін.), висвітлюючи його фрагментарно. Автор статті також неодноразово висловлював свою думку з цього приводу [7; 8; 9], проте викладення більш узагальненого наукового погляду щодо існуючих проблем протидії правоохоронними органами організованій злочинності безпосередньо в умовах війни, й дотепер потребує свого вирішення.

Мета статті – здійснити аналіз проблем протидії організованій злочинності в Україні в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. Ще до початку вторгнення РФ в Україну організовані злочинні групи та організації науковцями класифікувалися за такими напрямками, як: загальнокримінальна діяльність, економічні злочини, корупційні зв'язки, зовнішньоекономічна діяльність, фінансово-кредитні операції, приватизація, металургійна промисловість і паливно-енергетичний комплекс [10, с. 220–221]. На тепер війна «розширила можливості» злочинної діяльності, до чого можна віднести:

1) вплив на розподіл бюджетних та коштів міжнародних фондів під час реалізації інфраструктурних проєктів і програм з відбудови країни;

2) системне розкрадання гуманітарної допомоги, що підриває довіру до системи міжнародної підтримки та ускладнює доставку допомоги тим, хто її дійсно потребує;

3) внутрішньо переміщені особи (вимушена міграція через війну) є вкрай вразливою категорією для торгівлі людьми, чим активно користуються злочинці;

4) на окупованих територіях спостерігається тісна взаємодія організованих злочинних угруповань із незаконними збройними формуваннями, які використовують нелегальну економічну діяльність для фінансування своїх операцій;

5) через зростаючу залежність суспільства від цифрових технологій і зброї в державних системах безпеки внаслідок війни, злочинні угруповання активно використовують можливості для хакерських атак, крадіжки даних та здійснення фінансових махінацій. Кіберзлочинність стала одним із найважливіших інструментів для швидкого отримання незаконних прибутків без фізичного контакту, що робить її важкодоступною для правоохоронних органів [11, с. 160–161].

6) масова міграція чоловіків (для уникнення мобілізації) надала можливість розвивати нелегальні схеми виїзду чоловіків за кордон. Так, на тепер протягом місяця прикордонники у співпраці з правоохоронними органами виявляють близько 30 злочинних груп, які незаконно переправляють людей через державний кордон України [12];

7) торгівля трофейною зброєю чи боєприпасами (зокрема криміналітету). Яскравим прикладом протидії цьому є успішна операція Служби безпеки та Національної поліції України, які на початку року нейтралізували на Київщині та Дніпропетровщині злочинне угруповання, яке планувало продати одну з найбільших партій трофейної зброї за час повномасштабної війни. Слідчі з'ясували, що спершу вони приховано вивозили товар з фронтних районів та складували його у схронах. Для відновлення пошкодженої зброї обладнали підпільні цехи на території власних будинків, а нові комплектуючі замовляли через спеціалізовані інтернет-платформи [13].

Наведені злочини становлять колосальну загрозу для національної безпеки, оскільки підривають обороноздатність і створюють ґрунт для діяльності організованих угруповань. І цей перелік далеко не вичерпний. У цьому контексті практиками висловлюється думка, що за такі правопорушення (тим більше в умовах війни) доцільно запровадити суворіші санкції кримінально-правового характеру, збільшити розмір застав, а для організаторів злочинних схем – передбачити навіть безальтернативне тримання під вартою.

Що стосується злочинів, що скоєні особами з високим соціальним статусом («білокомірцева» злочинність»), то більшість таких схем на тепер побудовані за принципом: а) ухилення від сплати податків, особливо ПДВ та податку на прибуток; б) фіктивні акти виконаних робіт; в) легалізація незаконних активів; г) прокручування коштів через складні ланцюги. Це фактично базові «цеглини», з яких складаються злочинна діяльність ОГ та ЗО, а тому щоб зменшити ризики, потрібні не лише репресивні заходи, а й сильні превентивні механізми, які не дозволять таким схемам розкручуватися. На думку керівника Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України А. Рубеля, такими механізмами можуть бути наступні:

1) варто чітко визначити, з якого моменту бюджетні кошти перестають бути «бюджетними» – після видачі авансу, підписання акту чи фактичного використання майна. Це дозволить встановити зрозумілу точку контролю;

2) важливо визначити «здорові межі прибутку» для підприємців у держзамовленнях. Якщо компанія закладає 200–300% надприбутку – це вже не бізнес, а схема;

3) необхідно створити єдину банківську систему для обслуговування оборонних контрактів – від замовника до кінцевого підрядника, що:

а) забезпечить прозорість усіх платежів і дозволить оплачувати роботу виробника лише після перевірки документів банком.

б) дозволить одразу бачити завищення та зловживання.

4) банки мають інформувати податкову, якщо директори компанії знімають великі суми готівки без пояснень – куди вони пішли й на що витрачені.

5) протидія контрабанді, особливо «бусами». Тут допоможе тільки обмін онлайн-даними в режимі tax free з сусідніми країнами, аби жоден товар не пройшов без сліду;

6) зробити чіткий правовий механізм контролю криптовалют, оскільки його відсутність надає можливість маневру її використання у злочинних схемах [14].

Разом з тим, проведене нами дослідження дозволило виокремити ще ряд проблем, які впливають на ефективність протидії організованій злочинній діяльності, певні з яких більш детально розглянемо.

Умови роботи правоохоронних органів прифронтових областей України мають свої особливості, що можна продемонструвати на прикладі діяльності Управління стратегічних розслідувань в Донецькій області. Так, злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього або іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи (ч. 3 ст. 28 Кримінального кодексу України) [15]. Важливою кримінально-правовою ознакою організованої групи (серед інших) згідно із зазначеною нормою згаданого кодексу є стійкість злочинного утворення. Як конструктивна ознака ОГ чи ЗО стійкість означає тривалість та міцність злочинних зв'язків між її членами, що досягається в ході стабільної злочинної діяльності (неодноразового вчинення злочинів). Тобто, для будь-якої злочинної групи потрібен час для «облаштування» на певній території. Разом з тим, в Донецькій області йдуть активні бойові дії, внаслідок чого люди вимушено знаходяться в постійному міграційному процесі. В таких умовах (особливо при посиленні інтенсивності обстрілів) злочинці більше двох тижнів не «затримуються» на певній території і передислоковуються в інші безпечні міста. Водночас, розгляд клопотань (який віднесений щодо негласних слідчих розшукових дій до повноважень слідчого судді) здійснюється слідчим суддею апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, – слідчим суддею Вищого антикорупційного суду (ч.1 ст. 247 Кримінального процесуального кодексу України) [16]. З огляду на той факт, що наприкінці липня 2022 року в Донецькій області такий суд призупинив свою діяльність зі зміною територіальної підсудності судових справ на Дніпровський апеляційний суд (про що є відповідне розпорядження Голови ВС від 22.07.2022 р.) [17] виникли проблеми логістичного характеру (значна відстань до м. Дніпро) по взаємодії з Дніпровським апеляційним судом, що вкрай ускладнює їх документування, оскільки позиції оперативності втрачаються.

Крім того, в умовах Донецької області об'єктивно існують обмеження по певним суб'єктам оперативного інтересу, а саме: а) з причин активних бойових дій певні злочини є недосяжними для виявлення представниками Департаменту стратегічних розслідувань. Наприклад, зазвичай колцентри створюються там, де є стійкий зв'язок через інтернет, а наразі в Донецькій області з цим є великі проблеми; б) з 2022 року всіх засуджених осіб евакуювали з установ виконання покарань по іншим відповідним установам України, а значить суб'єкти оперативного інтересу за статтями 255-1 (Встановлення або поширення злочинного впливу) та 255-2 (Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці)) Кримінального кодексу України та інші – відсутні, як і злочинні авторитети.

2. У спілкуванні з практиками було виявлено несподіваний вектор «інтелектуальної» діяльності представників організованої злочинності. Так, у вільному доступі знаходиться Єдиний державний реєстр судових рішень (ЄДРСР) [18], що створює комфортні умови для діяльності правників у питаннях вивчення певних судових рішень, а значить прийняття відповідних рішень, підготовку документів та ін. При цьому відкритість судових

рішень прямо передбачена ст. 2. Закону України «Про доступ до судових рішень», а ст. 7 конкретно визначає відомості, що не можуть бути розголошені в їх (судових рішеннях) текстах, відкритих для загального доступу. Цим же нормативним актом передбачено, що порядок ведення ЄДРСР затверджується Вищою радою правосуддя (ст. 3) [19], в розвиток чого останньою було затверджено відповідний «Порядок...» [20], який і визначив процедуру формування та ведення цього інформаційного ресурсу, в тому числі й умови забезпечення надання як загального, так і повного доступу до ЄДРСР, що суттєво впливає на об'єм отримуваної інформації. Визначені «Порядком...» обмеження цілком виправдані з багатьох безпекових та інших питань, проте ті, хто в певному сегменті злочинної діяльності є обізнаний (а мова йде про аналітиків від злочинних угруповань, які ретельно моніторять контент ЄДРСР) – навіть за обмеженого доступу до документу відразу виявляють (розуміють) наявність бодай непрямих ризиків для продовження своєї злочинної діяльності та оперативно приймають відповідні рішення на протидію (наприклад, призупиняють злочинну діяльність, виїжджають в інший регіон та ін.), оскільки розуміють про можливі заплановані стосовно них певні оперативні заходи.

Але ця проблема виявилася ще глибшою, аніж можна було припустити. Це виявилось через події, коли Національне антикорупційне бюро України повідомили двом адвокатам та фактичному керівнику адвокатського об'єднання про підозру у несанкціонованому доступі до закритої частини ЄДРСР [21]. За даними слідства, починаючи з серпня 2022 року, підозрювані отримали доступ до закритого реєстру судових рішень й почали систематично використовувати ці дані для автоматизованого отримання інформації про результати розгляду судами клопотань від правоохоронних органів та прокуратури. Для цього було розроблено спеціальний скрипт [22], який кожні 12 годин збирав дані та зміст нових судових рішень щодо клієнтів адвокатів і дозволяв проводити ручний пошук у реєстрі. Судові рішення, одержані за допомогою обох функцій, використовувались адвокатами у своїй діяльності. Зокрема, підозрювані стежили за ухвалами суддів щодо надання дозволів на проведення обшуків та інших слідчих дій, щоб попереджати своїх клієнтів. Отримані незаконним шляхом дані використовувалися для підготовки до слідчих дій, знищення речових доказів і документів, а також ухилення клієнтів адвокатів від кримінальної відповідальності. Внаслідок цієї злочинної схеми було здійснено 39 615 пошукових запитів та переглянуто 7 572 судових рішення [23].

3. На тепер особливу небезпеку становлять способи вчинення злочинів, які базуються на використанні цифрових технологій, криптовалюти, штучного інтелекту та глобальних мереж [5, с. 65–68]. Серед таких можна виокремити наступні.

3.1. *Кіберзлочинність.* ОГ та ЗО, активно займаючись кіберзлочинами, все частіше використовують цифрові технології для скоєння кримінальних правопорушень, серед яких найпоширеніші: а) фішинг, соціальна інженерія, кібератаки, злам баз даних державних та банківських структур; б) злочини з використанням шкідливого програмного забезпечення, розповсюдження програм-вимагачів (ransomware); в) викрадення персональних даних з метою подальшого шахрайства, шантажу тощо; г) Darknet як платформа для злочинної діяльності; д) соціальні мережі та месенджери Telegram, WhatsApp, Signal для: координації дій, уникнення прослуховування; масового шахрайства,

«соціальної інженерії»; впливу на громадську думку (дезінформація, фейки).

3.2. *Фінансові шахрайства та злочини з використанням криптовалют та блокчейн-технологій.* Криптовалюти (Bitcoin, Monero, Ethereum) стали основним способом фінансових операцій між учасниками ОЗ та ЗО та приховування (маскування) злочинної діяльності, а саме: а) легалізація доходів через криптобіржі; б) інвестиційні шахрайства; в) фейкові токени та скам-проекти; г) злочини у фінансово технологічній-сфері.

За таких обставин злочинці мають певні «переваги», зокрема: а) анонімність транзакцій; б) можливість відмивання коштів через криптобіржі; в) оплата незаконних товарів (зброя, наркотики, персональні дані) в Даркнет (Darknet).

3.3. *Використання штучного інтелекту (ШІ) та deepfake як платформу для злочинної діяльності.* Даркнет став важливим інструментом функціонування організованої злочинності, який використовують для : а) торгівлі наркотиками, зброєю, підробленими документами; б) проведення форумів для обміну хакерським програмним забезпеченням, базами даних, досвідом; в) створення анонімних маркетплейсів для «чорного ринку».

У свою чергу з'явилися й нові способи цифрового шахрайства, що базуються на ШІ, зокрема: а) Deepfake-аудіо та відео; б) AI-генеровані фішингові листи; в) автоматизація злочинної діяльності.

3.4. *Дрон-технології та супутникові знімки.* Дрони використовуються для: а) незаконного переміщення товарів (зброї, наркотиків), в тому числі і між країнами та навіть підводними дронами; б) спостереження за об'єктами та правоохоронцями, державними інституціями, суб'єктами підприємницької діяльності; в) фіксації (фото, відео) місць злочинів або процесу їх підготовки, в тому числі і через придбані можливості супутникової зйомки.

3.5. *Фальсифікація цифрових слідів (анонімізація).* ОЗ та ЗО використовують VPN, TOR, анонімайзери, фейкові акаунти, deepfake-технології для: а) ускладнення ідентифікації осіб; б) імітації особистостей або дій інших осіб; в) втручання у відеоспостереження, аудіо-записи тощо.

3.6. *Торгівля людьми, зброєю та наркотиками через нові канали.* ОЗ та ЗО впроваджують новітні способи у класичні злочини: а) онлайн-рекрутинг жертв; б) доставка наркотиків через поштові сервіси та дрони; в) використання криптозахисних месенджерів.

4. Практика свідчить, що розслідування кримінальних правопорушень вчинених ОЗ та ЗО потребує значно більше часу, ніж розслідування інших кримінальних правопорушень, але затягування строків створює ризики продовження злочинної діяльності, впливу на свідків, знищення доказів чи зловживання процесуальними правами однією зі сторін кримінального провадження. Законодавець у параграфі 4 Глави 24 Кримінального процесуального кодексу України передбачив порядок продовження строків досудового розслідування. Результати аналізу опитування практичних співробітників щодо термінів завершення розслідування кримінальних

проваджень (що вчинялися у складі ОЗ чи ЗО) виявив, що строк розслідування тривав: від 5-ти до 12 місяців – 57%; від 3-х до 5-ти місяців – 30%; від 2-х до 3-х місяців – 7%; до 2-х місяців – 4% [5, с. 52]. Тобто, більше 90% кримінальних проваджень потребувало продовження строків досудового розслідування, де 57% з них тривало практично у граничний термін, передбачений законодавцем. Разом з тим, практики відшуковують шляхи оптимізації строку досудового розслідування конкретного кримінального провадження саме за рахунок криміналістичних рекомендацій. Серед причин цьому є той факт, що існують непоодинокі випадки, коли представники організованої злочинності *продовжують* злочинну діяльність навіть після оголошення їм підозри. З огляду на такі обставини та враховуючи що злочини, які вчиняються ОЗ чи ЗО (за ступенем тяжкості) є тяжкі або особливо тяжкі, в такій категорії кримінальних проваджень доцільно *обирати найбільш суворий запобіжний захід, який унеможливить продовження злочинної діяльності під час досудового розслідування окремими членами групи.*

Що стосується питання щодо оптимізації строків досудового розслідування за рахунок криміналістичних рекомендацій, то такими (на наш погляд) можуть бути: а) створення слідчих груп (груповий метод), що надає можливість здійснення розслідування злочинів одночасно в кількох напрямках, у різних місцях з усебічним і паралельним відпрацюванням усіх версій у провадженні, а також можливості зосереджувати зусилля на одному найбільш важливому його етапі; б) залучення до проведення необхідних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідних оперативних підрозділів [24, с. 422].

Висновки. Таким чином, процес розкриття та розслідування (доказування) кримінальних правопорушень вчинених ОЗ та ЗО має свої складності, що зумовлені не лише високим загальновідомими факторами (рівнем конспірації, складною структурою груп, наявністю чітко розподілених ролей між її учасниками, тиском на свідків і потерпілих та ін.), а й наявністю наведених проблем, перелік яких є далеко не вичерпним. Більше того, в умовах війни організована злочинність надає перевагу тим способам вчинення злочину, що безпосередньо пов'язані з використанням сучасних технологій. Діджиталізація злочинності, активне використання останньою ШІ – суттєво ускладнює процес розкриття та розслідування злочинів, що вимагає від правоохоронних органів удосконалення та оновлення методів протидії, додаткових фінансових затрат та тісної міжнародної співпраці. Наявність певної системної уразливості дозволяє представникам організованої злочинності достатньо дієво протидіяти правоохоронним органам у виконанні покладених на них функцій, що не є прийнятним і потребує негайної відповідної реакції з боку держави. В цьому контексті процес виявлення проблемних питань, їх ретельне дослідження з наданням конкретних шляхів вирішення – лише позитивно сприятиме у питанні підвищенню ефективності протидії організованій злочинності.

Список використаних джерел

1. Богатирьов І., Богатирьов А. Організована злочинність в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи їх подолання. *Закон і кордон / Law&Border*. 2024. № 1(3). С. 5–26. DOI: https://doi.org/10.32453/law_border.v3i1.1637
2. Стратегія боротьби з організованою злочинністю: схвалено розпорядженням КМУ від 16 верес. 2020 р. № 1126-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#n8>

3. Одерій О.В. Проблеми протидії організованій злочинності в умовах війни (сучасні виклики). *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики* : зб. мат-лів Міжнар.наук.-практ. конф., присвяч. 150-річ. від дня народж. відом. вчен.-кримінал., д-ра наук, проф. Рудольфа Арчибалда Рейсса (Харків, 23.05.2025). Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2025. С. 308–312. URL: https://drive.google.com/file/d/18Gx1C_EtcS0Ozhng0wfcopjriM0ESoo/view
4. Дослідження «Організована злочинність в Україні знаходить нові можливості в умовах війни». Global Initiative against Transnational Organized Crime (GI-TOC). Женева. 2023. URL: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/02/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B7.pdf>.
5. Кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими групами : науково-практичні рекомендації / автор. кол.: О. В. Одерій, Д. С. Лисенко, М. О. Фурман та ін. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. 268 с. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/handle/123456789/4561>
6. Стратегія боротьби з організованою злочинністю 2026-2030: МВС провело друге засідання міжвідомчої робочої групи. 26.09.2025. *Міністерство внутрішніх справ: офіційний вебсайт*. URL: <https://mvs.gov.ua/news/strategiia-borotbi-z-organizovanoiu-zlocinnistiu-2026-2030-mvs-provelo-druge-zasidannia-mizvidomchoi-robocoyi-grupi>
7. Одерій О.В. Проблеми протидії організованій злочинності в умовах війни. *Протидія організованій злочинності і корупції в умовах збройного конфлікту: досвід та перспективи*: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Кропивницький, 04 жовт. 2024 р.). Кропивницький : Донецький держ. ун-т внутр. справ, 2024. С. 120–123. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/94252416-e3b7-4a81-ac95-f39cad86921a/content>
8. Одерій О. В. Організована злочинність в умовах війни (шляхи протидії). *Актуальні проблеми кримінально-правового, кримінального процесуального та криміналістичного забезпечення протидії злочинності в сучасних умовах* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 20 груд. 2024 р.). Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. С. 207–210. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/items/6141c76d-1dd0-4ded-9c1f-d0ae1b5c904c>
9. Одерій О.В. Протидія організованій злочинності. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану* : матеріали XIV міжвідом. наук.-практ. конференції, присвяченій захисникам України (Київ, 28 листоп. 2025 р.) / редкол.: Р. А. Сербин, О.С. Тарасенко, І. І. Мотиль, А. О. Антошук, В. М. Атаманчук, Ю.М. Чорноус, Л. Л. Патик. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 192–195. URL: <https://elar.navs.edu.ua/handle/123456789/39571>
10. Кримінологія: підручник / Б.М.Головкін, В.В.Голіна, О.В.Лисодед та ін.; за заг. ред. Б.М. Головкина. Харків: Право, 2020. 384 с.
11. Бамбуляк М.П., Громович А.А. Особливості розвитку організованої злочинності в умовах воєнного стану. *Протидія організованій злочинності і корупції в умовах збройного конфлікту: досвід та перспективи* : зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Кропивницький, 04 жовт. 2024 р.). Кропивницький : Донецький держ. ун-т внутр. справ, 2024. С. 160–163. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/94252416-e3b7-4a81-ac95-f39cad86921a/content>
12. Протягом місяця прикордонники у співпраці з правоохоронними органами виявляють близько 30 злочинних груп, які незаконно переправляють людей через державний кордон України. *УКРІНФОРМ: офіційний вебсайт*. 14.11.2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4058213-za-misac-viavlaut-blizko-30-zlocinnih-grup-aki-nezakonno-pereprav-laut-ludej-cerez-kordon-demcenko.html>
13. СБУ та Нацполіція викрили злочинне угруповання, яке намагалося продати одну із найбільших партій «трофейної» зброї за час повномасштабної війни. *Служба безпеки України: офіційний вебсайт*. 12.01.2026. URL: <https://ssu.gov.ua/povny/sbu-ta-natspolitsiia-vykrily-zlochynne-uhrupovannia-yake-namahalosia-prodaty-odnu-iz-naibilshykh-partii-trofei-noi-zbroi-za-chas-povnomasshtabnoi-viiny>
14. У Нацполіції пропонують посилити покарання за незаконне переправлення людей через кордон. *УКРІНФОРМ: офіційний вебсайт*. 09.10.2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4045494-u-nacpolicii-proponuut-posiliti-pokaranna-za-nezakonne-perepravlenna-ludej-cerez-kordon.html>
15. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
16. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
17. Про зміну територіальної підсудності судових справ в умовах воєнного стану (Донецький апеляційний суд) : розпорядження Голови Верховного Суду від 22.07.2022 р. № 40. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/rozporjadjennya/Rozpor_40_22_07_2022_Donetsk.pdf
18. Інформаційний ресурс «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
19. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22 груд. 2005 р. № 3262-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2006. № 15. Ст. 128 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text>
20. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень : рішення Вищої Ради Правосуддя від 19.04.2018 р. № 1200/0/15-18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1200910-18#Text>
21. НАБУ і САП викрили схему незаконного доступу до закритих судових рішень (ВІДЕО). *Сайт Національного антикорупційного бюро України*. 01.04.2025. URL: <https://nabu.gov.ua/news/nabu-i-sap-vykrily-skhemu-nezakonnogo-dostupu-do-zakrytykh-sudovykh-rishen/>
22. Що таке скрипт та скриптова мова. URL: <https://proseo.kiev.ua/stati/shcho-take-skrypt-ta-skryptova-mova/>
23. Справа адвокатів-хакерів. Як НАБУ виявило паразитів. Сайт ZN.UA. 22.04.2025. URL: <https://zn.ua/ukr/anticorruption/sprava-advokativ-khakeriv-jak-nabu-vijavilo-parazitiv.html>
24. Одерій О.В., Литвиненко О.Г. Протидія організованій злочинності в умовах війни (кримінально-процесуальний аспект). *Інформаційне забезпечення протидії організованій злочинності в умовах збройного конфлікту*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (в авторській редакції), (м. Кропивницький, 16 жовт. 2025 р.). Кропивницький, 2025. С. 421–424. URL: <https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2025/12/zbirnyk-tez-16.10.2025.pdf>

References

1. Bohatyrov, I., Bohatyrov, A. (2024). Orhanizovana zlochynnist v umovakh voiennoho stanu: problemy ta shliakhy yikh podolannia [Organized crime under martial law: problems and ways to overcome them]. *Zakon i kordon / Law&Border*. № 1(3). S. 5–26. DOI: https://doi.org/10.32453/law_border.v3i1.1637 [in Ukrainian].
2. Stratehiia borotby z orhanizovanoi zlochynnistiu [Strategy to combat organized crime] : skhvaleno rozporiadzhenniam KMU vid 16 veres. 2020 r. № 1126-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#n8> [in Ukrainian].
3. Oderii, O.V. (2025). Problemy protydii orhanizovanoi zlochynnosti v umovakh viiny (suchasni vyklyky). [Problems of combating organized crime in wartime (modern challenges)]. *Aktualni pytannia sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky* : zb. mat-liv Mizhnar.nauk.-prakt. konf., prysviach. 150-rich. vid dnia narodzh. vidom. vchen.-kryminal., d-ra nauk, prof. Rudolfa Archybalda Reissa (Kharkiv, 23.05.2025). Kharkiv : NNTs «ISE im. Zasl. prof. M. S. Bokarius», C. 308–312. URL: https://drive.google.com/file/d/18Gx1C_EtcS0Ozhng0wfcopjriM0ESoo/view
4. Doslidzhennia «Orhanizovana zlochynnist v Ukraini znakhodyt novi mozhlyvosti v umovakh viiny». Global Initiative against Transnational Organized Crime (GI-TOC). []. Zheneva. 2023. URL: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/02/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B7.pdf>
5. Kryminalno-protsesualni ta kryminalistychni aspekty dosudovoho rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen, vchynenykh orhanizovanyimi hrupamy [Criminal procedural and forensic aspects of pre-trial investigation of criminal offenses committed by organized groups] : nauko-vo-praktychni rekomendatsii / avtor. kol.: O. V. Oderii, D. S. Lysenko, M. O. Furman ta in. (2025). Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka». URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/handle/123456789/4561>
6. Stratehiia borotby z orhanizovanoi zlochynnistiu 2026-2030: MVS provelo druhe zasidannia mizhvidomchoi robochoi hrupy. [Strategy for Combating Organized Crime 2026-2030: The Ministry of Internal Affairs held the second meeting of the interdepartmental working group]. (2025). *Ministerstvo vnutrishnikh sprav: ofitsiinyi vebсайт*. URL: <https://mvs.gov.ua/news/strategiia-borotbi-z-organizovanoi-zlochynnistiu-2026-2030-mvs-provelo-druhe-zasidannia-mizhvidomchoyi-robocoyi-grupi>
7. Oderii, O.V. (2024). Problemy protydii orhanizovanoi zlochynnosti v umovakh viiny. [Problems of combating organized crime in wartime]. *Protydiia orhanizovanoi zlochynnosti i koruptsii v umovakh zbroinoho konfliktu: dosvid ta perspektivy*: zb. mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kropyvnytskyi, 04 zhovt. 2024 r.). Kropyvnytskyi : Donetskyi derzh. un-t vnutr. sprav, S. 120–123. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/94252416-e3b7-4a81-ac95-f39cad86921a/content>
8. Oderii, O. V. (2024). Orhanizovana zlochynnist v umovakh viiny (shliakhy protydii). [Organized crime in wartime (ways of counteraction)]. *Aktualni problemy kryminalno-pravovoho, kryminalnogo protsesualnogo ta kryminalistychnoho zabezpechennia protydii zlochynnosti v suchasnykh umovakh* : mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Dnipro, 20 hrud. 2024 r.). Dnipro : Dniprov. derzh. un-t vnutr. sprav, S. 207–210. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/items/6141c76d-1dd0-4ded-9c1f-d0ae1b5c904c>
9. Oderii, O.V. (2025). Protydiia orhanizovanoi zlochynnosti. [Countering Organized Crime]. *Aktualni pytannia kryminalistyky ta sudovoi ekspertyzy v umovakh voiennoho stanu* : materialy XIV mizhvidom. nauk.-prakt. konferentsii, prysviachenii Zakhysnykam Ukrainy (Kyiv, 28 lystop. 2025 r.) / redkol.: R. A. Serbyn, O.S. Tarasenko, I. I. Motyl, A. O. Antoshchuk, V. M. Atamanchuk, Yu.M. Chornous, L. L. Patyk. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav, S. 192–195. URL: <https://elar.navs.edu.ua/handle/123456789/39571>
10. Kryminolohiia [Criminology] : pidruchnyk / B.M.Holovkin, V.V.Holina, O.V.Lysodied ta in.; za zah. red. B.M. Holovkina. (2020). Kharkiv: Pravo
11. Bambuliak, M.P., Hromovych, A.A. (2024). Osoblyvosti rozvytku orhanizovanoi zlochynnosti v umovakh voiennoho stanu. [Peculiarities of the development of organized crime under martial law]. *Protydiia orhanizovanoi zlochynnosti i koruptsii v umovakh zbroinoho konfliktu: dosvid ta perspektivy* : zb. mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kropyvnytskyi, 04 zhovt. 2024 r.). Kropyvnytskyi: Donetskyi derzh. un-t vnutr. sprav, S.160–163. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/94252416-e3b7-4a81-ac95-f39cad86921a/content>
12. Protiahom misiatsia prykordonyky u spivpratsi z pravookhoronnymy orhanamy vyvialiut blyzko 30 zlochynnykh hrup, yaki nezakonno perepravliaiut liudei cherez derzhavnyi kordon Ukrainy. [During the month, border guards, in cooperation with law enforcement agencies, identify about 30 criminal groups that illegally smuggle people across the state border of Ukraine]. (2025). *UKRINFORM: ofitsiinyi vebсайт*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4058213-za-misac-viavlaut-blizko-30-zlocinnih-grup-aki-nezakonno-perepravliaiut-liudej-cerez-kordon-demcenko.html>
13. SBU ta Natspolitsiia vykryly zlochynne uhrupovannia, yake namahalosia prodaty odnu iz naibilshykh partii «trofeinoi» zbroi za chas povnomasshtabnoi viiny [The SBU and the National Police exposed a criminal group that tried to sell one of the largest batches of «trophy» weapons during a full-scale war]. (2026). *Sluzhba bezpeky Ukrainy: ofitsiinyi vebсайт*. URL: <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-ta-natspolitsiia-vykryly-zlochynne-uhrupovannia-yake-namahalosia-prodaty-odnu-iz-naibilshykh-partii-trofeinoi-zbroi-za-chas-povnomasshtabnoi-viiny>
14. U Natspolitsii proponuiut posylyty pokarannia za nezakonne perepravlennia liudei cherez kordon [The National Police proposes to toughen penalties for illegal smuggling of people across the border]. (2025). *UKRINFORM: ofitsiinyi vebсайт*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4045494-u-nacpolicii-proponuiut-posilyty-pokaranna-za-nezakonne-perepravlennia-liudej-cerez-kordon.html>
15. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III [Criminal Code of Ukraine dated 05.04.2001 No. 2341-III]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
16. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651- VI [Criminal Procedure Code of Ukraine dated 13.04.2012 No. 4651-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
17. Pro zminu terytorialnoi pidsudnosti sudovykh sprav v umovakh voiennoho stanu (Donetskyi apeliatsiinyi sud) [On changing the territorial jurisdiction of court cases under martial law (Donetsk Court of Appeal)]: rozporiadzhennia Holovy Verkhovnoho Sudu vid 22.07.2022 r. № 40. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/rozporjadjennya/Rozpor_40_22_07_2022_Donetsk.pdf
18. Informatsiinyi resurs «Iedynyi derzhavnyi reistr sudovykh rishen» [Information resource “Unified State Register of Court Decisions”]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

19. Pro dostup do sudovykh rishen : Zakon Ukrainy vid 22 hrud. 2005 r. № 3262-IV [On access to court decisions: Law of Ukraine of December 22, 2005 № 3262-IV]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 2006. № 15. St. 128 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text>

20. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Yedynoho derzhavnogo reiestru sudovykh rishen : rishennia Vysshoi Rady Pravosuddia vid 19.04.2018 r. № 1200/0/15-18 [On approval of the Procedure for maintaining the Unified State Register of Court Decisions: decision of the High Council of Justice of April 19, 2018 No. 1200/0/15-18]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1200910-18#Text>

21. NABU i SAP vykryly skhemu nezakonnoho dostupu do zakrytykh sudovykh rishen (VIDEO). [NABU and SAPO exposed a scheme of illegal access to closed court decisions (VIDEO)]. (2025). *Sait Natsionalnoho antykoruptsiinoho biuro Ukrainy*. 01.04.2025. URL: <https://nabu.gov.ua/news/nabu-i-sap-vykryly-skhemu-nezakonnogo-dostupu-do-zakrytykh-sudovykh-rishen/>

22. Shcho take skrypt ta skryptova mova [What is a script and a scripting language?]. URL: <https://proseo.kiev.ua/stati/shcho-take-skrypt-ta-skryptova-mova/>

23. Sprava advokativ-khakeriv. Yak NABU vyiavilo parazytiv [The case of the hacker lawyers. How NABU exposed the parasites]. (2025). *Sait ZN.UA*. URL: <https://zn.ua/ukr/anticorruption/sprava-advokativ-khakeriv-jak-nabu-vijavilo-parazytiv.html>

24. Oderii, O.V., Lytvynenko, O.H. (2025). Protydiia orhanizovani zlochynnosti v umovakh viiny (kryminalno-protsesualnyi aspekt) [Counteracting organized crime in times of war (criminal procedural aspect)]. *Informatsiine zabezpechennia proty dii orhanizovani zlochynnosti v umovakh zbroinoho konfliktu: materialy II Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (v avtorskii redaktsii)*, (m. Kropyvnytskyi, 16 zhovt. 2025 r.). Kropyvnytskyi, S. 421–424. URL: <https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2025/12/zbirnyk-tez-16.10.2025.pdf>

Oderiy Oleksiy,

Doctor of Law, Professor,

Professor at the Department of Criminal Procedure and Criminalistics

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6999-4387>

ORGANIZED CRIME IN WAR CONDITIONS (PROBLEMS OF COUNTERACTION)

This article analyzes the challenges of combating organized crime in Ukraine amid the war. The author emphasizes that Russia's full-scale aggression has significantly exacerbated social, economic, humanitarian, and other problems in Ukraine, a situation that organized crime has exploited to expand its operations. Law enforcement agencies are now facing phenomena that were not previously on such a large scale. The illegal smuggling of people across the state border and the trade in captured weapons and ammunition pose a serious threat to national security.

It is noted that, in wartime conditions, organized crime tends to favor methods of committing crimes that are directly linked to the use of modern technologies. The digitization of crime and the active use of AI by organized crime significantly complicate the process of solving and investigating crimes, requiring law enforcement agencies to improve and update their countermeasures, incur additional financial costs, and engage in close international cooperation. The existence of certain systemic vulnerabilities allows organized crime to effectively thwart law enforcement agencies in the performance of their duties, which is unacceptable and requires an immediate and appropriate response from the state.

The paper provides a detailed examination of the specific challenges faced by law enforcement agencies in combating organized crime. Particular attention is paid to issues characteristic of frontline regions (using Donetsk Oblast as an example).

It is determined that the process of identifying problematic issues, their thorough investigation, and the provision of specific solutions will only contribute positively to increasing the effectiveness of combating organized crime.

Key words: *organized groups, criminal organizations, detection, pre-trial investigation, methods of committing crimes, investigative teams, investigative and search operations, challenges in combating organized crime.*

Дата першого надходження статті до видання: 23.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 11.05.2026